

Flere tar høyere utdanning

I 2008 var andelen av befolkningen med grunnskole som høyeste utdanning for første gang under 30 prosent, men det er store geografiske forskjeller i utdanningsnivået. I Finnmark og Hedmark har henholdsvis 39 og 37 prosent av innbyggerne ikke mer utdanning enn grunnskole. Oslo har den største andelen med høyere utdanning, 43 prosent, likt fordelt på kvinner og menn.

Hossein Moafi og
Marianne Aamodt

Datakilder

Denne artikkelen bygger i hovedsak på datagrunnlag hentet fra Statistisk sentralbyrås (SSB) Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB). Kapitlene om grunnskoler og barnehager bygger på tall fra SSBs offisielle statistikk over disse områdene.

Den offisielle statistikken viser at utdanningsnivået i befolkningen øker i takt med samfunnsutviklingen. Andelen med bare grunnskoleutdanning blir mindre, mens flere fullfører videregående opplæring og høyere utdanning.

Andelen med høyere utdanning blant personer 16 år og over fortsetter å øke, mens andelen med grunnskole som høyeste utdanning i 2008 nådde et historisk lavt tall på under 30 prosent. Oslo og Akershus har de laveste andelenene med kun grunnskole, henholdsvis 22 og 27 prosent. De høyeste andelenene finner vi i Finnmark og Hedmark, 39 og 37 prosent.

Ser vi på nærmere definerte aldersgrupper, finner vi at 27 prosent av unge i alderen 20-29 år har grunnskole som høyeste fullførte utdanning. Finnmark har høyest andel av 20-29 åringer, 39 prosent, med grunnskole som høyeste fullførte utdanning, mens Oslo og Sør-Trøndelag har lavest andel for samme aldersgruppe, begge på 21 prosent.

66 prosent av studentene fra Finnmark er kvinner

Kvinnedominansen blant studenter ved universiteter og høyskoler holder seg stabil. Fra alle fylkene er det flere kvinner enn menn blant studentene. Finnmark har den skjevste kjønnsfordelingen i landet. I alt 66 prosent av studentene fra Finnmark er kvinner, mens kvinneandelen i Hedmark, Nord-Trøndelag og Troms ligger i overkant av 63 prosent. Oslo hadde lavest kvinneandel, på 58 prosent (se figur 1).

Blant norskfødte med innvandrerforeldre (født i Norge av to utenlandskfødte foreldre) er det også flest kvinnelige studenter. På landsbasis finner vi her en kvinneandel på 55 prosent. Det samme gjelder for Oslo, som er det fylket som har flest studenter født i Norge med innvandrerforeldre (se figur 1).

Høyest utdanningsnivå i universitetsfylkene

Samtidig med at stadig færre avslutter sin utdanning med bare grunnskole, øker gruppen som fullfører høyere utdanning. På landsbasis har mer enn hver fjerde person en utdanning på universitets- og høyskolenivå, og utdanningsnivået er høyest i universitetsfylkene. Den høyeste andelen finner vi i Oslo, der 43 prosent av innbyggerne har høyere utdanning. Deretter følger Akershus, Sør-Trøndelag, Hordaland, Rogaland og Troms med 32-25 prosent. Hedmark, Oppland, Østfold og Nordland har de laveste andelenene med høyere utdanning, i underkant av 21 prosent (se tekstboks).

Kvinner har høyere utdanningsnivå enn menn i alle fylker. I Finnmark har drøyt 27 prosent av kvinnene høyere utdanning, mens det samme gjelder 17 prosent av mennene. Det er en forskjell på over 10 prosentpoeng. I Sogn

Hossein Moafi er sosiolog og seniorrådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for utdanningsstatistikk. (hossein.moafi@ssb.no)

Marianne Aamodt er statsviter og rådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for arbeidsmarkedsstatistikk, inntil nylig Seksjon for utdanningstatistikk. (marianne.aamodt@ssb.no)

og Fjordane og i Sør-Trøndelag er forskjellen lavere, rundt 7 prosentpoeng, mens i Oslo og Akershus er den under 1 prosentpoeng (se figur 2).

Blant norskfødte med innvandrerforeldre er det også slik at en større andel kvinner enn menn har høyere utdanning. Mens 20 prosent av kvinnene i alderen over 16 år har en høyere utdanning, gjelder dette bare for 16 prosent av mennene. Tallene er noe lavere enn for befolkningen generelt. I aldersgruppene 25-29 år og 30-39 år er andelen med høyere utdanning i Norge på henholdsvis 41 og 42 prosent, mens den for norskfødte med innvandrerforeldre er henholdsvis 37 og 38 prosent.

Stadig flere personer tar også en utdanning på doktorgradsnivå. I 2000 hadde nesten 12 100 personer doktorgrad, mens i 2008 var tallet steget til om lag 17 800. Det er fortsatt langt flere menn enn kvinner med doktorgrad, men antall kvinner øker. I løpet av de siste åtte årene har andelen kvinner av alle med doktorgrad økt fra 25 til 31 prosent.

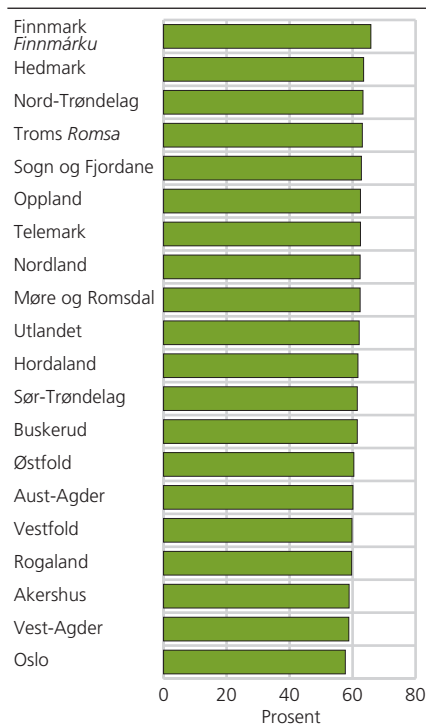
Sju av ti fullfører videregående opplæring

Andelen som oppnår formell kompetanse fra videregående opplæring, har i lang tid vært svært stabil. Imidlertid er det merkbare forskjeller med hensyn til studieretninger og fylker.

Andelen som fullfører, varierer betydelig mellom de allmennfaglige og de yrkesfaglige studieretningene. Mens over 80 prosent fullfører videregående opplæring på fem år innenfor de studieforberedende retningene, får under 60 prosent yrkeskompetanse i løpet av fem år. Noen flere oppnår studie- eller yrkeskompetanse etter seks år og senere, men en relativt stor andel fullfører ikke.

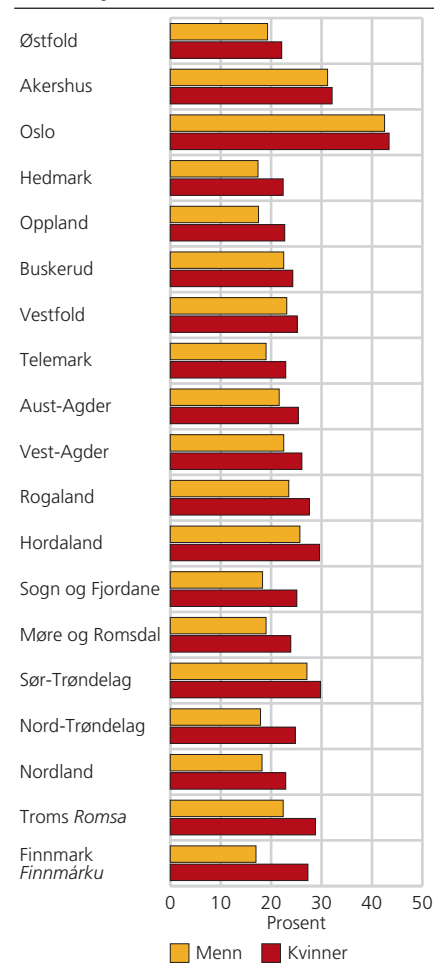
I Finnmark er andelen som fullfører, betydelig lavere enn for resten av landet, 70 prosent for allmennfaglige studieretninger og under 40 prosent på yrkesfaglige studieretninger, målt i 2008 for kullet som startet i videregående opplæring i 2003. Nordland og Troms har også lav gjennomføringsgrad. De beste resultatene for kompetanse etter oppstart på yrkesfaglige studieretninger oppnås i vestlandsfylkene og Sør-Trøndelag med om lag 60 prosent fullføringsandel. Oppland og Vest-Agder er de fylkeskommunene der flest elever fullfører innenfor de allmennfaglige studieretningene, oppunder 90 prosent de seneste årene.

Figur 1. Andel kvinnelige studenter ved 16 års alder, etter bostedsfylke. 1.oktober 2008. Prosent

Kilde: Utdanningsstatistikk, studenter ved universiteter og høyskoler, Statistisk sentralbyrå.

Figur 2. Andel med utdanning fra universitet eller høyskole, etter kjønn og bostedsfylke¹. 1. oktober 2008. Prosent

¹ Ikke medregnet personer med uoppgitt eller ingen fullført utdanning.

Kilde: Utdanningsstatistikk, utdanningsnivå i befolkningen, Statistisk sentralbyrå.

Ukjent utdanningsnivå

Personer med ukjent utdanningsnivå er ikke med i beregningen av prosentandeler for befolkningens utdanningsnivå. Denne gruppen er langt større i Oslo enn i andre fylker, og består nesten utelukkende av innvandrere.

Tabell 1. Elever¹ som startet i grunnkurs for første gang høsten 2003, etter status for oppnådd nivå i videregående opplæring etter fem år. Etter hjemstedsfylke ved 16 år. Prosent

Hjemstedsfylke ved 16 år	Antall i alt	Fullført med studie- eller yrkeskompetanse ²		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		
		Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring 2008	Gjennomført VKII eller gått opp til fagprøve, ikke bestått	Sluttet underveis
I alt	56 271	56	12	6	8	19
Østfold	3 039	52	12	4	8	23
Akershus	6 046	61	10	4	9	16
Oslo	4 609	64	7	3	9	16
Hedmark	2 200	50	14	6	8	22
Oppland	2 108	56	11	6	8	19
Buskerud	2 846	56	14	5	9	17
Vestfold	2 729	52	10	5	11	22
Telemark	2 118	57	12	6	7	18
Aust-Agder	1 311	56	12	7	8	17
Vest-Agder	2 182	59	11	5	7	19
Rogaland	5 311	59	12	6	6	17
Hordaland	5 569	57	13	7	7	16
Sogn og Fjordane	1 459	60	13	6	5	16
Møre og Romsdal	3 133	58	13	6	7	17
Sør-Trøndelag	3 199	57	15	6	5	17
Nord-Trøndelag	1 706	58	12	7	7	16
Nordland	3 001	50	12	8	7	23
Troms Romsa	1 925	50	12	7	10	22
Finnmark Finnmarku	896	33	18	9	9	31
Utlandet	645	28	15	7	7	42
Uoppgitt	239	30	10	3	7	50

¹Elever i alternativ opplæring er inkludert.

²Fullført opplæring betyr at eleven/læreren har bestått alle årstrinn i videregående opplæring som fører til vitnemål eller fag-/svennebrev.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Utdanningsstatistikk, gjennomstrømning i videregående opplæring.

Dårligere odds for gutter

Den brutale historien i tallene for gjennomstrømning i videregående opplæring (se tekstboks) er at om du er gutt og velger en studieretning med overvekt av gutter, og som krever at du etter to år på skole får læreplass og klarer å gjennomføre læretid og fagprøve, har du plassert deg i en gruppe hvor bare rundt 60 prosent faktisk oppnår ønsket kompetanse i løpet av fem, seks eller sju år. Det er langt dårligere odds enn hvis du er jente og velger å gå på dramalinje, der gjennomføringen i løpet av fem år er nær 90 prosent, for gutter på samme utdanning er gjennomføringen 10 prosentpoeng lavere.

Det er viktige unntak i både positiv og negativ retning. Enkelte fylkeskommuner oppnår gode resultater også innenfor studieretninger hvor det er lav fullføringsandel på landsbasis. Samtidig er det utdanningsløp som har dårlig gjennomstrømning for begge kjønn og i hele landet.

Det er større forskjeller i gjennomstrømning mellom de ulike studieretningene enn mellom gutter og jenter, men siden det i Norge er en såpass sterk sammenheng mellom kjønn og utdanningsvalg, og den dårlige gjennomstrømningen er knyttet til

Statistikk om gjennomstrømning

Statistisk sentralbyrå har publisert statistikk om gjennomføring av videregående opplæring siden 2004. Slik statistikk er muligjort etter oppbyggingen av Nasjonal utdanningsdatabase (NUDB) ved Seksjon for utdanningsstatistikk.

Statistikken tar utgangspunkt i et gitt startår og alle som for første gang er registrert på et grunnkurs i videregående opplæring dette året. Måleenheten er personer, etter bostedsfylke.

Gjennomføringen måles etter såkalt normert tid, og etter fem år. I 2009 vil dermed de nyeste tallene vise status per september 2008 for dem som begynte i videregående opplæring for første gang høsten 2003. Hva som er normert tid, varierer for ulike utdanningsløp:

Studiekompetanse og yrkeskompetanse med vitnemål oppnås etter tre år ved normalt studieløp. Ordinært løp for læringer er to år i skole pluss to år i lære. Noen lærefag har opplæring i skole i tre år før læretida, og normert opplæringstid er fem år for enkelte fagbrev. Fremdeles måles fullføringsgraden for Reform94.

Først i 2012 vil vi rent tallmessig kunne se hvordan gjennomstrømningen er for dem som begynte i videregående opplæring på videregående trinn 1 i Kunnskapsløftet (perioden 2006-2011). Det vil derfor i forbindelse med gjennomstrømning bli referert til studieretninger, selv om disse ikke lenger finnes for dem som er elever i dag. Når gjennomstrømning fordeles etter studieretning, er det studieretningen eleven begynte på første gang som måles.

studieretninger med overvekt av gutter, går problemene med manglende gjennomføring av videregående opplæring i stor grad «ut over» guttene (se tabell 2).

Fullføring avhengig av valgt studieretning

Valg av studieretning ser ut til å ha betydning for gjennomstrømningen. Blant elevene som startet på grunnkurs første gang høsten 2003, var 56 prosent ferdige med sin opplæring – med fullført kompetanse – etter normert tid. Etter fem år økte denne andelen med 12 prosentpoeng, til 68 prosent. Men andelen som gjennomførte på normert tid, varierte fra henholdsvis 75, 77 og 80 prosent på de tre *allmennfaglige studieretningene*, til godt under 30 prosent for enkelte *yrkesfaglige studieretninger*.

I gjennomsnitt var andelen som fullførte opplæringen i 2008 – etter fem år – 82 prosent for allmennfaglige studieretninger. Jentene gjorde det bedre enn guttene, 87 prosent fullførte, mot 77 prosent for gutter. De samme kjønnsforskjellene gjør seg gjeldende for de yrkesfaglige studieretningene, hvor gjennomsnittet for fullføring på fem år lå på 55 prosent i 2008. Også her var andelen som fullførte opplæringen høyere for jenter, 61 prosent, enn for gutter, 51 prosent.

Tallene for studieretningene under ett skjuler imidlertid betydelige forskjeller mellom de enkelte studieretningene. Blant de studieretningene som har mange elever, peker *studieretning for allmenne, økonomiske og administrative fag* seg ut, med 21 700 elever, nær 40 prosent av elevene ved oppstart. Studieretningen har en rimelig jevn kjønnsfordeling, og fullføringsgraden var henholdsvis 79 prosent for jenter og 70 prosent for gutter, økende til 86 og 78 prosent etter fem år.

Det er så et stort sprang til *studieretning for helse- og sosialfag* som har om lag 10 prosent av elevene, hvorav 91 prosent er jenter. Rundt halvparten av jentene fullførte på normert tid, som i Reform94 hovedsakelig var tre år i skole. Tredje største studieretning er *mekaniske fag*, med i underkant av 5 000 elever. Her var gjennomføringsprosenten 26, økende til 43 prosent etter fem år.

I 2008 lå Oppland, Telemark, Rogaland og Nord-Trøndelag høyest i gjennomføringsandel i løpet av fem år innenfor helse- og sosialfag. Innenfor mekaniske fag var det Rogaland, Hordaland og Møre- og Romsdal som hadde best gjennomføring.

Familiebakgrunn og karakterer påvirker skolegangen

Valg av studieretning i videregående opplæring, det vil si om eleven velger allmennfag eller yrkesfag, varierer ut fra karakterene fra grunnskolen. Langt flere elever med gode karakterer fra grunnskolen velger allmennfaglige studieretninger. Det vil si at grunnlaget for å fullføre på normert tid i en viktig forstand er lagt allerede i utvalget av elever til de ulike studieretningene. Imidlertid viser statistikk over grunnskolepoeng at forskjellene i gjennomstrømning blir betydelig mindre hvis en ser på kandidater med likt karakternivå fra grunnskolen.

Tabell 2. Elever¹ som startet i grunnkurs for første gang høsten 2003, etter status for oppnådd nivå i videregående opplæring etter fem år, kjønn og foreldrenes utdanningsnivå. Prosent

Kjønn og hjemstedsfylke ved 16 år	Antall	Fullført med studie- eller yrkeskompetanse ²		Ikke oppnådd studie- eller yrkeskompetanse		Sluttet underveis
		Fullført på normert tid	Fullført på mer enn normert tid	Fortsatt i videregående opplæring opp til fagprøve, 2008	Gjennomført VKII eller gått til fagprøve, ikke bestått	
I alt	56 271	56	12	6	8	19
Lang høyere utdanning	5 726	80	9	2	5	5
Kort høyere utdanning	16 007	69	11	4	7	10
Videregående utdanning	26 074	50	13	7	8	21
Grunnskoleutdanning	6 962	33	12	8	10	37
Uoppgitt	1 502	33	14	6	11	37
Menn	28 745	48	14	7	8	23
Lang høyere utdanning	2 917	75	10	2	6	7
Kort høyere utdanning	8 062	61	13	5	7	13
Videregående utdanning	13 375	41	16	8	8	26
Grunnskoleutdanning	3 565	26	12	9	10	43
Uoppgitt	826	25	13	7	12	44
Kvinner	27 526	65	10	4	7	14
Lang høyere utdanning	2 809	85	7	2	3	3
Kort høyere utdanning	7 945	76	9	2	6	7
Videregående utdanning	12 699	60	10	5	9	16
Grunnskoleutdanning	3 397	41	11	7	10	31
Uoppgitt	676	43	15	4	10	28

¹ Elever i alternativ opplæring er inkludert.

² Fullført opplæring betyr at eleven/lærlingen har bestått alle årstrinn i videregående opplæring som fører til vitnemål eller fag-/svennebrev.

Kilde: Utdanningsstatistikk, gjennomstrømning i videregående opplæring, Statistisk sentralbyrå.

For videregående opplæring viser tallene at 68 prosent av dem som startet i videregående opplæring i 2003, hadde fullført kompetanse i 2008. Blant dem som hadde foreldre med lang høyere utdanning, var andelen 89 prosent, fordelt med 92 prosent for jenter og 85 prosent for gutter. Elever og lærlinger som hadde foreldre med grunnskoleutdanning, hadde en gjennomføringsgrad etter fem år på 45 prosent. Andelen for jenter var 55 prosent og for gutter 38 prosent.

I Aust-Agder og Sogn og Fjordane var andelen med fullført skolegang høyere enn gjennomsnittet blant elevene med foreldre som hadde lang høyere utdanning. Tilsvarende ligger Oslo, Sogn og Fjordane og Sør-Trøndelag høyere enn gjennomsnittet for gruppen med foreldre som kun har grunnskoleutdanning. Generelt ligger de nordligste fylkene lavere enn gjennomsnittet for fullført skolegang på normert tid – uavhengig av foreldrenes utdanningsnivå. Unntaket er dem som har foreldre med lang høyere utdanning, fire år eller mer.

Det er grunn til å anta at foreldrenes utdanningsnivå påvirker skolegangen på flere måter. For eksempel påvirker den trolig valg av studieretning, ved

at «sosiale forskjeller som stammer fra foreldrenes utdanningsnivå» gjennom barne- og ungdomstida bidrar til at elever som har foreldre med høyere utdanning, i større grad velger allmennfaglige studieretninger, det vil si «studieforberedende» fag. Mer enn å være en direkte påvirkningsfaktor har foreldrenes utdanning betydning ved å tilrettelegge for «utdanningsambisjoner, interesser og prestasjoner» (Markussen mfl. 2008:10).

Flest private grunnskoler i Hordaland

Det blir stadig færre grunnskoler i Norge, blant annet fordi små skoler legges ned. I 2008 ble det registrert 3 059 grunnskoler, derav 1 822 barneskoler, 478 ungdomsskoler og 759 kombinerte barne- og ungdomsskoler. I alt 154 grunnskoler, tilsvarende 5 prosent, var privateide. I skoleåret 2008/09 gikk 614 000 elever på ordinære grunnskoler, og av disse gikk 15 400 – tilsvarende 2,5 prosent – på private grunnskoler. Antallet private skoler har økt svakt fra skoleåret 2005/06, da det var registrert 150 private skoler med til sammen 14 450 elever.

De fleste private grunnskolene ligger i Hordaland (15) og Akershus (13). Det er registrert 12 private grunnskoler i hvert av fylkene Rogaland og Vestfold, mens det er registrert 11 private grunnskoler i Oslo og Møre og Romsdal.

Sogn og Fjordane og Finnmark har færrest private grunnskoler. Det er registrert kun to private grunnskoler i hvert av disse fylkene (se figur 3).

Flere får særskilt norskopplæring

Den klare tendensen i de siste årene er at antall elever som får morsmålsopplæring, går ned, mens stadig flere elever får særskilt norskopplæring i grunnskolen. Særskilt norskopplæring er en tilleggsopplæring i norsk eller opplæring i faget norsk som andrespråk for elever fra språklige minoriteter.

Av de totalt 614 000 elevene som ble registrert i ordinære grunnskoler skoleåret 2008/09, var det nær 41 000 elever – 7 prosent – som fikk særskilt norskopplæring. Dette er en økning på nær 1 000 elever, eller 0,5 prosentpoeng, fra forrige skoleår. I løpet av de siste fem årene har antall elever som får slik norskopplæring, økt med 5 200. På den annen side har det vært 3 100 færre med morsmålsopplæring i samme periode (se figur 4).

Ikke overraskende var det Oslo som hadde flest elever med særskilt norskopplæring, nær 13 000 elever i skoleåret 2008/09. Dernest var det Akershus med 4 000 elever. Finnmark og Troms hadde færrest elever med særskilt norskopplæring.

Over 260 000 barn i barnehage – lavest andel i Oslo

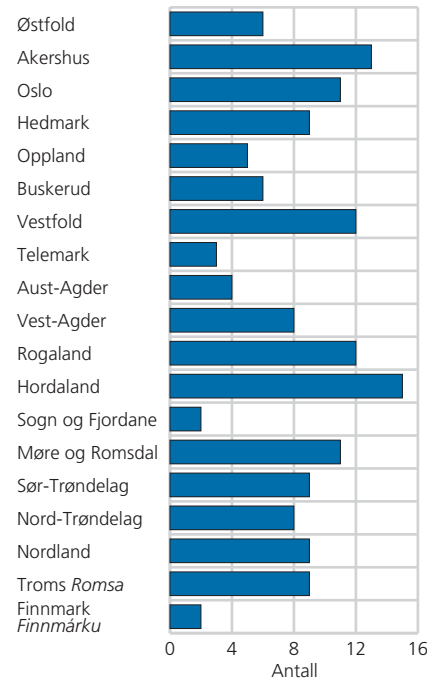
Nærmere 261 900 barn hadde plass i barnehage i 2008, 12 100 flere enn året før. Økningen var på 7 800 barn i aldersgruppen 1-2 år, og på 4 300 barn i alderen 3-5 år. I løpet av de siste ti årene har andelen barn i barnehage økt med om lag 26 prosentpoeng.

Dekningsgraden for barn i barnehage varierer sterkt mellom fylkene (se tekstboks). På landsbasis hadde vel 87 prosent av alle barn i alderen 1-5 år plass i barnehage, til sammenligning var det i 2004 vel 72 prosent i denne aldersgruppen som hadde barnehageplass. Oslo kommune hadde lavest dekningsgrad med vel 81 prosent, mens i Sør- og Nord-Trøndelag gikk i overkant av 91 prosent av barn i aldersgruppen 1-5 år i barnehage.

Ser man på småbarnsplasser, det vil si aldersgruppen 1-2 år, varierer dekningsgraden fra vel 68 prosent i Østfold til i overkant av 82 prosent i Sør-Trøndelag og Troms. Dekningsgraden for aldersgruppen 1-2 år på landsbasis er nærmere 75 prosent.

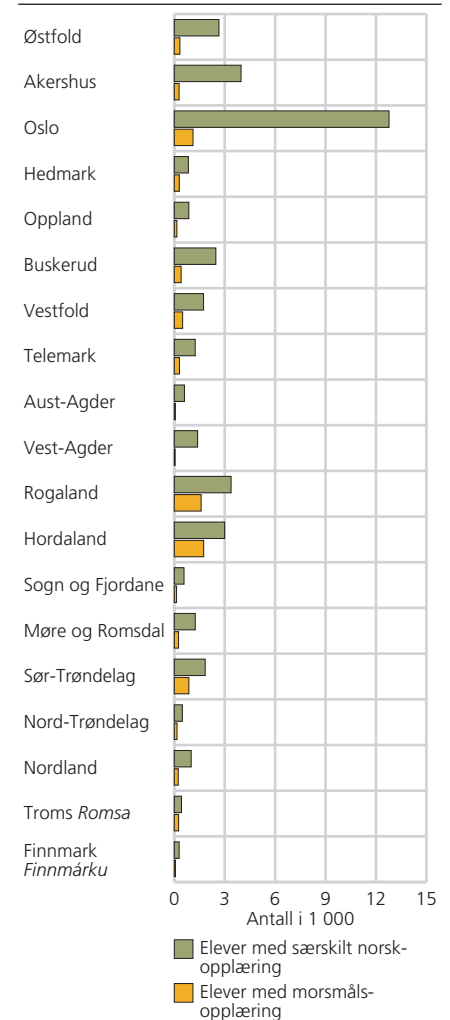
Blant barna i alderen 3-5 år var dekningsgraden over 95 prosent på landsbasis. Oslo hadde lavest dekningsgrad, 91 prosent, mens både Sogn og Fjordane

Figur 3. Antall private grunnskoler, etter fylke. 2008/09

Kilde: Utdanningsstatistikk, elever i grunnskolen, Statistisk sentralbyrå.

Figur 4. Antall elever med særskilt norskopplæring og elever med morsmålsopplæring, etter fylke. 2008/09

Kilde: Utdanningsstatistikk, elever i grunnskolen, Statistisk sentralbyrå.

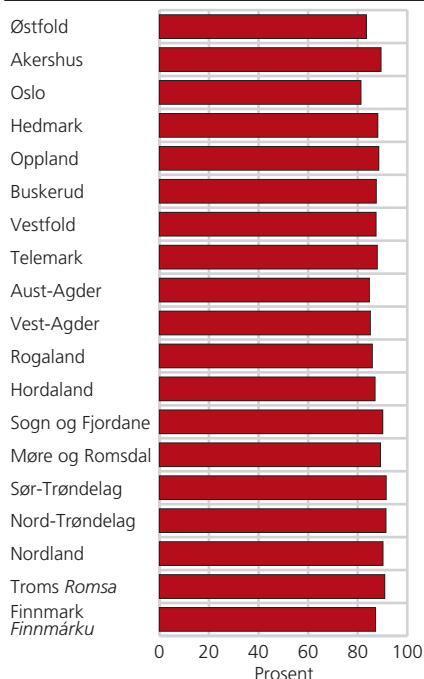
Dekningsgrad

Dekningsgraden er definert som andel barn i barnehage i prosent av alle barn i tilsvarende aldersgruppe.

Heltidsplass

Heltidsplass i barnehage er definert som avtalt oppholdstid på 33 timer eller mer per uke.

Figur 5. **Barn i barnehage. Dekningsgrad for barn i alderen 1-5 år. 2008**

Kilde: Barnehagestatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Minoritetsspråklige barn

Med minoritetsspråklige barn menes i denne sammenhengen barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk.

og Nord-Trøndelag hadde en dekningsgrad på over 98 prosent for 3-5 åringer. Utviklingen de siste årene viser en jevn økning i andel barn med barnehageplass (se figur 5).

De fleste barn har heltidsplass i barnehagen

I alle alderstrinn blant barnehagebarn har bruk av heltidsplasser økt de siste årene. Ved utgangen av 2008 var det snaut 30 000 barn som benyttet en deltidsplass, mens godt over 230 000 hadde en heltidsplass (se tekstboks). Det vil si at 11 prosent av alle barn i barnehage hadde en deltidsplass, mens hele 89 prosent hadde heltidsplass. Tilsvarende tall for 2007 var henholdsvis 14 og 86 prosent. Ser vi tilbake til 2004, var det henholdsvis 26 prosent med deltidsplass og 74 prosent med heltidsplass.

Det er store variasjoner mellom fylkene i bruk av heltidsplass. I Oslo og Akershus hadde 97 prosent av alle barn i barnehage en heltidsplass, mens i Oppland og Vest-Agder var tilsvarende tall 74 prosent. I de private barnehagene gikk 90 prosent av barna i barnehage på heltid, mens den tilsvarende andelen i de offentlige barnehagene var 88 prosent.

Over halvparten av minoritetsspråklige barn går i barnehage

I 2008 var det 22 167 minoritetsspråklige barn i barnehage (se tekstboks). Minoritetsspråklige barn utgjorde 9 prosent av alle barn med barnehageplass.

Oslo hadde størst andel minoritetsspråklige barn i barnehage. Andelen lå i 2008 på 22 prosent. Dernest hadde Buskerud og Østfold størst andel, med henholdsvis 11 og 9 prosent. Landets nordligste fylker, bortsett fra Finnmark, hadde lavest andel minoritetsspråklige barn i barnehage. I Troms, Nordland og Nord-Trøndelag var andelen 4 prosent (se figur 6).

I 2008 utgjorde minoritetsspråklige barn i barnehager 67 prosent av minoritetsspråklige barn i alderen 1-5 år og 54 av minoritetsspråklige barn i alderen 0-5 år. Nord-Trøndelag hadde størst andel av minoritetsspråklige barn i barnehage, med hele 78 prosent, mens Østfold lå lavest med 47 prosent. Tilsvarende andel for Oslo var på 51 prosent.

Av alle minoritetsspråklige barn med barnehageplass fikk vel 41 prosent tilbud om språkstimulering i barnehage. Også andelen som fikk dette tilbudet, har økt de siste årene. Til sammenligning fikk 39 prosent av minoritetsspråklige barn i barnehage dette tilbudet i 2004.

81 400 ansatte i barnehager

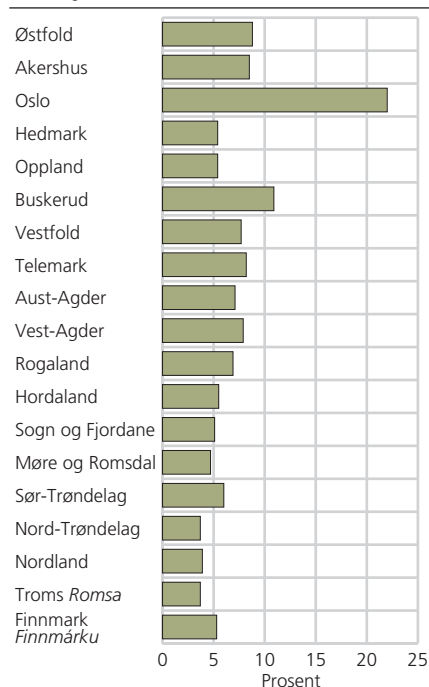
Vel 81 400 ansatte utførte til sammen nærmere 65 200 årsverk i barnehagene ved utgangen av 2008. Gjennomsnittlig var det fire barn per årsverk, samme nivå som året før. Av alle ansatte, styrere og pedagogiske ledere hadde nærmere 89 prosent førskolelærerutdanning eller annen pedagogisk utdanning ved utgangen av 2008. Dette var om lag samme nivå som året før.

Andel pedagogiske ledere med annen pedagogisk utdanning har holdt seg stabil og har vært nær 4 prosent. Samlet har 86,8 prosent av alle pedagogiske ledere førskolelærerutdanning eller annen pedagogisk utdanning. Blant barnehageassistenter har det vært en økning fra 17,9 til 25,8 prosent i andel ansatte som enten har førskolelærerutdanning, annen pedagogisk utdanning eller fagbrev som barne- og ungdomsfagarbeider. Blant assistenter har 4,4

Figur 6. Barn i barnehage. Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til alle barn med barnehageplass, etter fylke. 2008. Prosent

Kilde: Barnehagestatistikk, Statistisk sentralbyrå.

Referanser

KOSTRA, statistikk basert på Kommune-Stat-Rapportering: <http://www.ssb.no/kostra/>

Markussen, E. mfl. (2008): *Bortvalg og kompetanse. Gjennomføring, bortvalg og kompetanseoppnåelse i videregående opplæring blant 9 749 ungdommer som gikk ut av grunnskolen på Østlandet våren 2002. Hovedfunn, konklusjoner og implikasjoner fem år etter*, NIFU STEP.

Statistisk sentralbyrå: Publiseringer statistikk befolkningens utdanningsnivå: <http://www.ssb.no/utniv/>

Statistisk sentralbyrå: Publiseringer statistikk barnehager: <http://www.ssb.no/barnehager/>

Statistisk sentralbyrå: Publiseringer statistikk grunnskole: <http://www.ssb.no/utgrs/>

Statistisk sentralbyrå: Publiseringer statistikk gjennomstrømning i videregående opplæring: <http://www.ssb.no/vgogjen/>

Statistisk sentralbyrå: Publiseringer statistikk høyere utdanning: <http://www.ssb.no/utuvh/>

prosent førskolelærerutdanning, 2,3 prosent har annen pedagogisk utdanning, og 19,1 prosent har barne- og ungdomsfagutdanning.

Få mannlige ansatte, men flere i private barnehager

Det er blitt flere mannlige ansatte i barnehager i de siste årene, og i 2008 utgjorde disse 9 prosent av alle ansatte i barnehager. Tilsvarende prosentandel i 2001 og 2004 var henholdsvis 7 og 8 prosent. I de siste årene har private barnehager rekruttert flere mannlige ansatte enn offentlige barnehager har gjort. I 2004 jobbet 2 465 menn i offentlige barnehager og 2 380 menn i private barnehager. I 2008 økte antall menn i offentlige barnehager til 3 507 – tilsvarende 42 prosent, mens antall menn i private barnehager økte til 4 088 – tilsvarende 72 prosent.

Oslo hadde størst andel menn som jobbet i barnehage, 14 prosent i 2008. I Nord-Trøndelag, Østfold, Akershus, Vestfold og Troms utgjorde mannlige ansatte 11 prosent av alle ansatte i barnehager. Møre og Romsdal og Rogaland hadde lavest andel menn, henholdsvis 5 og 6 prosent.

I 2008 jobbet 22 prosent av de mannlige ansatte i barnehagene som styrere og pedagogiske ledere, 44 prosent jobbet som assistenter, mens 34 prosent tilhørte andre stillingsgrupper, slik som tospråklige assistenter, annet personale eller vaktmester og rengjøringspersonale. I stillingsgruppen vaktmester og rengjøring var 27 prosent av de ansatte menn.

Utdanningssektoren er i vekst

Barnehagedekningen for aldersgruppen 1-5 år økte med hele 25 prosentpoeng – fra 62 til 87 prosent – i perioden 2000-2008. Som en konsekvens av befolkningsvekst økte antall elever i grunnskolen fra 590 000 elever i skoleåret 2000/01 til 614 000 elever i skoleåret 2008/09. Uten noen nærmere analyser kan en trygt si at det har vært størst vekst innenfor barnehage- og grunnskolesektoren, først og fremst i tettbefolkede steder og store byer.

Selv om deltakelsen i videregående opplæring og høyere utdanning har vært stabil i de siste årene, er det likevel ingen tvil om at det har skjedd positive endringer med tanke på befolkningens utdanningsnivå, dersom en ser det i et lengre perspektiv. Bare siden 2000 har andelen over 16 år med grunnskoleutdanning som høyeste utdanningsnivå sunket med 4 prosentpoeng. Sammenlignet med 1985 har denne andelen sunket med hele 16 prosentpoeng. I samme periode har andelen over 16 år med kort universitets- og høgskoleutdanning (høyere utdanning til og med fire år) økt med 10 prosentpoeng.

Regionale og fylkesvise forskjeller i befolkningens utdanningsnivå har ikke endret seg gjennom årene. Befolkningens utdanningsnivå har økt i landets samtlige regioner. Fylker – gjerne universitetsfylker – som hadde høyere utdanningsnivå enn gjennomsnittet for hele landet, er fortsatt de fylkene som skårer høyst på denne indikatoren.